

آبونه شرائطی : هر رايچون  
سنه لکي (٤٠٠) التي ايلني  
(٢٢٥) ، ممالك اجنييه ايچون  
سنه لکي (٤٥٠) ، التي آيلني  
(٢٥٠) غروشد.

نسخه سي ٧,٥ غروشد .  
سنه لکي ٥٢ عدددر .

اداره خانه : باب عالي جاده سنده  
رشيد افندي خاتمه

اخطارات  
آبونه بدلي پشيندر .

مسلكه موافق آثار مع المنويه  
قبول اولنور . درج ايدله ين  
يازير اعاده اولماز .

والله يهدي من يشاء الى صراط مستقيم

باش محرر  
محمد ماکف

صاحب و مدير  
اشرف اديب

اتبعون اهدكم سبيل الرشاد

# الرشيد

آدره من تبديلده آريجه  
غروش کوندرمليدر .

مکتوبلرک امضاری واضح  
واوقوناقلی اولسی وآبونه  
صره نومروسی محتوی  
بولونسی لازمدر

ممالك اجنييه ايچون آبونه  
اولانلرک آدرسليرنک  
فرانسزجه يازلسی رجا اولنور.

پاره کوندرلدیکی زمان نهيه  
داثر اولدینی بيلديرلسی  
رجا اولنور

اخلاقیاتك بوتون شمولیله محافظه سندن عبارت بر هدایتدر ترقی و تجدد ایچون یگانه علاج بودر .

اوت، بز توركلر، مسلمانز، شرقی یز، كندمزه مخصوص یوكسك بر مدیتمز، یوكسك بر اجتماعیاتمز، یوكسك بر حریمز، محترم بر اخلاقز موجوددر . مقدساتمزی سوه رز، حرز جانمز بیلیرز . قوه مغویه مزی، صلاح حال مزی دین مینمزدن اقتباس الهام ایدمرك تقویه و ترصین ایدمرك . عائله لرمز، قادیلرمن اغیاردن محفوظ قیمتی خزینه لرمزدر . تعاون، تساند، حقه مراعات، عدالت، انقیاد دستور حیاتمزددر . قرآن کریمدن اخذ فیض ایدمرك بشیكدن مزاره قدر اکتساب علم و صرفانه، مملکت، عائله مزه، شخصمزه منفعتی اولمق ایچون ععالتی بر اقدرق مستحصل اولمغه چالیشیرز . ملتزمك شان و شرفی كندی شرفمزددر . علمی، صنعتی، ضرب و شرق تفریق، اتمكسزین نروده اولسه آلیرز . فقط غنعاتمزی، اجتماعیاتمزی، اساساتمزی هر كسندن، هر بابانجی حرندن، نفوذدن، تجاوزدن قیصقانیوز .

ایشته بوكون هیئت اجتماعیه مزی قورتاراجق، ملتك سعادتق، تأمین ایدمرك یگانه امید، یگانه چاره آنجق بواساسته در حال دوت آل ایله صاریلقمدهدر .

هیئت اجتماعیه مزك ایچنده بولندیفی ضلالت دورندن معاذالله تفسخ دورینه یو وارلانمسی ایچون تردیاته، اخلاقسزلقله، بدینی ایله، مغنویات دوشكونلكیله مجادله اتمك، اصطفاى اجتماعیمز ایچون چالیشمق اك بو یوكزدن اك كوچوكزه قدر هر فرد عاڈ اساسلی، مشر بوظیفه در . اجتماعیاتى بوزولمش، تفسخ ایتمش ملتلا ایچون مقدر اولان اولوم اوكرزده دوریوز .

یاشامق ایسته یورساق اساساتمزه، اجتماعیاتمزه، اخلاقیاتمزه بوتون قوتمزله صاریلقندن بشقه چاره یوقدر .

مس مکت

علمی و فنی بر هیچلكدن بشقه اورتهده برشیلر یوق ۱ معارف متدنی . هر كسده بر یأس، بر بدینی حاكم . غربی بوكونكى مادی كماله مظهر ایدن اقتصادیاتدر . فابریقه لر، بانقهر، تجارتخانه لر، اخراجات، كشیفات، استحصالات ثروتی، رفاهی وجوده كتیرمشددر . بو وادیده غربیجیلینی تقلیده هیچ نیتمز یوق ... سقالت عمومی، ملت مستهلك، ادخالاتمز، اخراجاتمز فائق بولونیوز .

غربیده، اجتماعی بر تساند و تعاون وارددر . اخلاق ملیه، غنعات ملیه شدیداً حمایه و محافظه اولنور . «مراقبه اجتماعیه» تشكیلاتی موازنه اجتماعیه یی دائماً مراقبه ده بولندیرر . محتاجینه معاونت یوكسك بر درجه دهدر . بزده بونلرك هانكیسی وار ؟ .. كیمسه كیمسه یه یاردم ایتمكى عقلنه كتیرمیوز . مدھش بر فوضا اطرافى آلمش یورومش .... روحلرده بر اولكونلك وار .

شمیدی هیئت اجتماعیه مزه خطاب ایدیوزر . صوریوزر . بو صایوب دوكدكلمز اقتزای، یالانمی ؟ بو فكرلرمز خرافامی، تعصبی ؟ .. علم سوبلدكلمزی حایقیرمیوزمی ؟ .. جهانی دولدوران برمفاخره، اك یوكسك بر تاریخه، اك علوی بر دینه مالك اولان ملتمز ایچون تردیات و ضلالت قدر معناسز، الیم برشی تصور اولنه بیلیرمی ؟ بوسطرلری یازاركن جوق متألز . فقط كیمسه یی آلدانمغه جراتمز و حقمز اولمادیفی ایچون حقیقی بوتون هر بانلق و آجیلغیله تشریح ایدیوزر . بوكون ایچون حقیقی ملتبرولك، وطنپرولك آنجق بودر . شیمدی غربیجیلنك حقیقی و معقول معناسیله دكل، بوكونكى شكیله مساویات و تردیاتدن عبارت اولدینی، بو یولله ترقی و تجدد و وصول امكانی اولمادیفی آكلاشیلدقندن صكره هیئت اجتماعیه مزى دوشمش اولدینی بو بویوك كریوه دن قورتاراجق چاره لری آرمالیدر . فكر مزجه اوزون اوزادی به نظریات، مناقشات بر طرف، بوتون چاره لر یالكلز بر نقطه ده قرار قیایوز . اوده مغنویاتمرك اصلاحندن، اسلامیت دساتیرینه توسلندن،

## علم و دینه نصل افتراق ایدیوزر !

( من اظلم من افتری علی الله كذباً )

آنارلر . حرص شهوت كوزلرینی بورور، هر نایه باقسه لر چفته خیال ایچنده كوردرلر . بو نقطه یی مولانا جلال الدین رومی حضرتلری مثنویده نه كوزل ایضاح ایدر؛ بیوردرلر كه : اجزاینك بریسی بركون دكاننده بر رچته یاپاركن چراغنه : كیت ایچریكى اوطه ده فلان موقعه شویله بر شیشه وار، آل كتیر دیر . مكر چراق شاشی ایش . كیدر، باقار، عین اوصافده ایكى شیشه وار . دونر : « اوسته جفم، سوبلدیككز یرده شیشه بر دكل، ایكى، هانكیسنی كتیریم ؟ » دییه صورار اجزاجی : « هایدی اویله

علم و فلك غایه سی تحریر حقیقتدر . دیمك كه علم كندندن اول بر حقیقت مطلقه نك وجودینه اعتقاد ایله مسبو قدر . شو حالده علم و فقه سلوك ایچون اول امرده حق پرستلکی بر دین اوله رق قبول ایتك ضروریدر . حق پرست اولیانلر حقایق فیه یی ده تحریف ایدرلر . حق پرستك فضیلتندن محروم اولان روحلر، خودكاملق كریوه لری ایچنده یو وارلانیركن منافع حقیقیه لرینی بیله معكوس و منكوس رنظرله مشاهده ایدر و اسباب سعادت لرنندن تیكسینه رك بدبختلق و سائطنه جان



اُکلندیرر ، دیکلندیرر ، تسکین و تطیب ایدر . آرتق طالده وجدانسز  
باشامق ایسته یئرلر نه یابوب یابوب بوندن قورتولمک چاره سنه باقلیدرلر .  
مادام که دینک قانونی انسانلره متوجهدر ، او حالده اوندن خلاص اولمک  
چاره سی ده انسانیندن استعفا ایدرک حیوانات زمره سنه التحاق ایتک  
بهائم کی باشامقدر .

ایشته دینسزلرده حاکم اولان حالت روحیه نک اساسی بودر .  
بشریت حاضره نک بتون اضطراریاتی ده بوحالت روحیه نک نتائج  
مکتسبه سیدر . بونک بزه اک واضح افاده سی کچن نسخه مزده درج  
ایتدیکمز ماده لرله صدرالدین جلال نک ویردی . چونکه دینه ماهیتی  
اعتباریه مکلفیت اداره بی تمیل ومدافعه ایتدیکندن دولای هجوم  
ایدلک لازم کلدیکی صراحتله آکلاتان او اولدی . چونکه ترکیه  
جمهوریتی مکلفیت اداره نک معارضی ومنکری وضعیتده کوسترمک  
ایستین او ایدی . چونکه حریت وجدانی بر وجدانسزلق صورتده  
ایضاح ایدن یه او ایدی .

صدرالدین جلال نک حس حاکمی تشکیل ایدن بوماده لرینی  
علمه ، دینه فارشی برطاقم اقتارایله ده تذیل ایدرک اعلان جهالت  
ایتمکدن ده ذوق آلمشدر . مثلاً : او چنجه ماده سنده دین ایله ده موقراسی بی  
بربرلینه ضد کی کوسترمک ایسته مش و بوکا مثال اوله رق ده ارضک  
منشأ وصورت تشکیلی مسئله لری حقنده دینله علمک نقطه نظرلی  
ضد اولدیغی و بونلری تألیف ایتک امکانی اولمیدیغی ادایه جسامت  
ایتمشدر .

اولا طالده دین ایله ده موقراسی آره سنده تضاد تصور ایتک  
نه غریب بر افترا وجهالتدر . دین اسلام نقطه نظرندن ایسه  
بوجهالتی معذور کوستره جک هیچ بر سبب یوقدر . دینی مکلفیت اداره  
تمیل ومدافعه ایدن بر مؤسسه دینه تصور ایله بر قفا ده موقراسی بی  
فصل تصور ایتلیدر که بویه بر مکلفیتیه ضد ومعارض اوله رق اعلان  
ایتک جسارتی کوسترسون ؟ کرچه بز صدرالدین جلال نک ده موقراسی بی  
فصل تعریف وتصویر ایتدیکنی یلمیورز . فقط افاده سنک روشنه  
نظراً هر حالده مکلفیت اداره بی قبول ایتمین بر مؤسسه حالده تخیل  
ایتدیکی آکلاشیلیور . او حالده دین حقوق طامعی علی السویه تحت ضما  
آلق ایچون هر کسی حس وظیفه ایله مسئول طوتدیفندن دولای بی  
ده موقراسی به ضد اولمش اولیور ؟ بز شمیدی به قدر ده موقراسی بی  
آریستوقراسی مقابلنده بر کله اوله رق طانیورز . حال بوکه حضور الهیده  
دموقرات ایله آریستوقراتی تفریق قالفیشانلری دینز بزه جباره دینه  
طانتشدر . دینز صدرالدین جلال نک جامعه آری برصندالیه تخصیص  
ایتدیکی کی اونی ده خلق ایله برابر برصفده نماز قیامغه دعوت ایتدیکی  
ایچونمی دموقراسی به ضد اولیور ؟

فضله بین اوله . شیشه ایکی دکل ، بر در . دیبه چراغی آزارلار زواللی  
چراق کیدر ، باقه بیلدیکی قدر باقار ، شیشه یه بر دکل ، ایکی .  
دوئز : «رجا ایدرم ، اوسته جفم ، دیر ؟ بر دکل ، ایکی ، جدا ایکی . طارلیکیز  
اما هانکیسنی کتیره بم ؟ » بواصرار اوزرینه اوسته حدتله «هایدی ایکی  
ایسه برنی قیرده دیکرینی آل کتیره دیر . چراق کیدر ، آله بر شی  
آلیر ، ایکی کوردیکی شیشه نک برینه چاربار ، چار پنجه برده باقار که ایکسی  
بردن خردوخاش اولمش . اوزمان ایوا دیر . وایلا قوباز .

ایشته حرص شهوت ده انسانی بویه شاشی یاباز . هر نه به باقار سه  
چانالی کوستریر . برنی قیرد بررکن هبسی آلدن قاجیرر . دینه بیلیر که  
دنیا ده بشریتک بتون اضطراریاتی هب بویه چانال کورن کوزلریوزنددر .  
بونلرک نظرنده حق دائماً خیاله فدا ایدیلیر . بوکیلر ، بتون حقیقتله  
خرافه نظریله باقارلر . علمه جهالت ، جهالت فن نامی ویرلر . علم  
وفن حقایق ثابتینی کشف وتقریره جالیشیر ، بونلر عام وفن نامنه  
بتون حقایق ثابتیه خصم کسلیلر . علم وفن تجربه به فرصت بولق  
ایچون حادثاتک بر استقرار تکررینی ، جهت تناسقی کوزلر ، بونلرایسه  
مودا وتجدد سوداسیله دنیا ده تکرر ایدن هر حقیقت مستقریه نظر  
نفرتله باقارلر . عام وفن انسانلره اک صاعلام ، اک تهلیکه سز طریقلردن  
یورومکی توصیه ایدر ، حال بوکه بونلر اوچوروملرکنارنده طولاشه رق  
هردم هیجان دویق ایستلر . علم وفن شاهقه لره حقیق ایچون امین  
ویا کیلماز وسائط تحری ایدر ، حال بوکه بونلر راحت راحت جیقیلیور  
دیبه اولرینک مرد بونلرینی بیقارلر . بونلرک نظرنده فن کلاه قایمق ،  
فلسفه ، چالم صائمق ایچون اوقونور . کویا عام روح آدام آلداتمه به ،  
منطق سطویه ، عام اخلاق ردائل نشر ایتمه به ، عام اجتماع جمعیت  
بریشان ایتمه به ، عام حقوق ظلم وتجاوز ، علم سیاست اختلاله  
موضوعدر . فقط دین ، آه او دین یوقی ؟ بتون بومقاصده حائل  
اولان ، آمان یایمه یک ، بو کونک برده یارینی واردر ، دیبه باغروب  
طوران بر اومماجی در ، زیرا سائر مانعه لره هبسی دیشاریدن باقوب  
کچن بر ظاهرین ، فقط دین وجدانلره قدر حلول ایدن ، کوللرک کزلی  
هردرلو حرکاتی ترصدایله یه ، قلبلرده حق وحقیقت الکتریتک جریانی  
ایچون ناقلاک وظیفه سی کورن ، حاصلی انسانلرک بالکیز اعصاب  
وعضلاتنده دکل ، حریم روحنده دخی طولاشان برضابطه غیبیه ، برانیت  
عمومیه مدبری ، بشرک بتون اعمال وآمالی قید ایدن یا کلار کاتبلی ،  
کورونمز دفترلی وار ؟ اوشاغی ، اقدی بی ، زنکیفی ، زو کوردی ،  
بکی ، باشانی ، حاصلی هر کسی مساوی طوقار ، مسئول ایدر . نه ضربدر که  
عقلی اولمایانلره علاقه سی یوقدر . بتون قانونلری عقلیلره متوجهدر .  
حیاتک اضطراریاتی ایچنده چیر پینانلرک اتحارینه ده مساعدته ایتمز . ایکله یین  
کوکلری ، استقبالتک ، حیات ابدک نامتناهی ادواق موعوده سی ایله



یرلره، کوکله صیغماز فکرلر، امللر، احتیاطلرک متدایاً فیشقیردینی وینه کونک برنده بوتون بوتجلیاتی غائب ایدوب عادی بر چوقوره کومولدیکی اویله برحقیقت متیقنه درکه اورتیه چیقان بیکرله بچونلره، نصللره رغماً حقیقت ویقینتی دائماً محافظه ایتیش وایده جکدر. بوکا نه دین اعتراض ایدوبیلیر، نه علم. علم وفن بوکا اعتراض ایتدیکی کون کندینی بیقار، جهله انقلاب ایدر. دین بونی اونوتدیردینی کون دینسزلکه تحول ایتیش اولور. ده موقراسی بوندن غفلت ایلدیکی کون تمنای بیقمش بولور. بوبسیط و بدیهی معلوماتک حدودینی توسیعه جالیشمق علمک وظیفه سی و اوعلمی تشویق و تشجیع ایلک ایسه دینک وظیفه سیدر. بویله یکدیگرینه کفالت و تساند تام ایله مربوط اوله رق حق یولنه چیقان ایکی کاشفک آراسنه نفاق صوقق نصل ممکن اولور؟ کیسیله بحر محیط سفرینه چیقان برقبودان پوصله سی قیروب آتمق تکلیفه نصل مطاوعت ایدوبیلیر؟

فی الحقیقه دین حق ایله علم حق آرمسند نزع تصوراتک جهالتدن باشقه برشی ایله تفسیر اولنه ماز. صدرالدین جلال بکک ده ارضک منشأ و صورت تشکلی حقنده دین ایله علمک ضدیتی اعلانه قالدشمسی، اگر جهالت دکلسه، قصدی برافترادن باشقه نه به حل ایدوبیلیر؟ اوت دین نظرند، ارض ازلی وابدی دکلدر، حادثدر. بناء علیه برمنشائی وارددر. مادام که حادثدر. اوحالده فانیدر و برمنشائی وارددر. ارضک طوفانلر، زلزله لرله، وواقانلرله طرف طرف ییقیلوب، یاییلوب طور دینی کورن انسانلر اونک تغیردن مصون بر موجود ازلی وابدی اولدینی نصل قبول ایدوبیلیر؟ ارض نظر مزده ازلی وابدی اوله بیلسه ایدی، بز اوئی علت اولامز کی قبول ایدرک بلکه کندیسنه پرستش ایدرک و احتمال اوکوست قونت کی اوئی برصنم اعظم اتخاذ ایتکه بر حق قازانیردق و او زمان دینمزی ده ها یوکسکله چیقارده ماز، العیاذ بالله بمضی عصریلر کی بت پرستلک درکه سنده قالدردق. نته کم بر زمان علم وفن دعواسیله بویله دوشونلر، قیاسی انکار ایدنلر و آخرتی بوارض اوزرنده قورمق ایستینلر بیل اولمشدی. فقط تشکرا و انور که بوکون عام وفن بو درکه دن قورتولدی، حق صدرالدین جلال بکه بیل ارضک ازلی وابدی اولوب برمنشائی بولنسی لزومی تسلیم ایتدیردی. دین اسلامک، قرآن عظیم الشانک بتون ارشاداتی انسانلرک نقطه نظرینی بو حقیقه جاب ایتکه باشلار. چونکه بونقطه یه واصل اوله بیلن بر فکر سائر اجرام سماویه نکه ده عینی وجهله حدوثه حکم ایتمکه ترددا یتمه مک لازم کلیر. بناء علیه بتون بو کائنات اجرامک نشأت و انشائی ایچون ضروری اولان قدرت بالغه ایله شو انسان دیزلن کوچوک مخلوقک مزایا و احتیاطاتی طاشیان قدرت قاصره آرسند، کی نسبتی اولچمک و بتون اجرام ایله برابر ارضمک اوزرنده کی انسانلرک نه قدر بیوک بر

اوت انسانلرده مراتب و درجات یوق دکلدر. بواعتبار ایله بوعالم بشر ایچون برعالم مسابقه در. (ورفع بعضکم فوق بعض درجات) لکن دینمزی بزم بومسابقه ده قازانه بیلیمک ایچون اول امرده همزک متساویاً برخط مستقیم اوزرنده اخذ موق ایتمه مزی و بناء علیه علی السویه مکلفیت ایله حقوق بشرک قیمت مساواتی تقدیر ایله مزی امر ایتیش و بومساوی صف مزی بمتدن وظائف میداننده مسابقه یه آتیله رق نامشاهی ذره ترقی به دوشور و چا پشمنه دن برنظام وحدتله قوشمه مزی لازم کلدیکنده اصرار ایلشددر. ایشته مساوات حقوقک تمثالی اولان بوایلک صف مستقیم (الناس کاسناده المشط) حدیث شریفنده طسارغک دیشلری صورتنده تصویر اولنیش و نتیجه مسابقه (ان اکرمکم عندالله اتقیکم) آیت جلیله سی مضمونیه تقدیر بیورلمشدر. عالده برصف مستقیم اوزره طور ارق بر نظام وحدته اتباع ایتمه دن، برآت قوشوسی بیله یا بیله ماز. بناء علیه دین توحیدک چیزدیکی برصف مستقیم وحدت اوزرنده اخذ موق ایتمه دن انسانلرک مسابقه حیاته چیقمه لری نصل ممکن اولور؟ و معلم نامنی طاشیان بر فرد نصل اولورده بر معلمین جمعیتیه قارشو بویله بر نظام کلینک، بر مکلفیت اداره نکه عاینده اداره کلامه جرات ایدر؟ غرابته باقکمز که صدرالدین جلال بکک فکر نهجه ده موقراسینک تأسسی ایچون ارضک منشأ و صورت تشکلی بیلیمک لازم کلیورمش! زیرا ارضک منشأ و صورت تشکلی ده موقراسینک اساسلرندن برینی تشکیل ایدیورمش! بویله دیمک بوکون عالده ده موقراسینک تأسسی شویله طورسون، بحثی بیله امکانسزدر دیمکه مساوی دکلدر؟ اگر ارضک منشأ و صورت تشکلی ده موقراسینک اساسلرندن بری ایسه بونی هنوز بیلیملرک بالضروره ده موقرات اوله ماملری، ده موقراسیدن دم وورماملری اقتضا ایتزمی؟ ارضک منشأ و صورت تشکلی بوکون علم وفنک صورت قطعیه ده حل اولنیش بر مسئله سی اولدینی علم وفن برآز انتسابی اولانلر بیلیرلر. اوحالده هنوز الک متخصص ارباب فنک قطعیتله واصل اوله مدینی بر مسئله یی قاج کشی حل ایتیش بولنه جق ده ده موقراسی تشکیل ایدوبیله جکدر؟ آرتق صدرالدین جلال بکک بو فقره سنه ده موقراسینک تشکلی (بالغک قواغه چیقمه سنه) تعلیق دیمکدن باشقه نه دنیله بیلیر؟ بز کندیسنه شونی اخطار ایدرز که ده موقراسی ایچون ارضک منشائی و صورت تشکلی بیلیمک لزوم یوقدر. یالکز انسانک منشائی ارض اولدینی بیلیمک وطانیق کفایت ایدر. انسانلرک منشائی چیکنه دیکمز شو قره طوبراق اولدینی وینه دونوب دولاشوب اونک آتیه کوموله جکفی بیلیمک انسانلرک قیمتیه، حقوق بشرک مساواتی تقدیر ایچون کافی بر اساسدر. او قره طوبراغک برعضویت اکتساب ایدرک برنطفه یه و او نطفه نکه قانی جانی بر بنیه یه بالتحول انسان دیزلن شو مخلوق صورتنده ظهور ایتدیکی و اوندن



حاکم مطلقک تحت حکمنده بوندقلربی اعتراف ایتک ایچون سبب کافی الله ایدلمش اولور .

ایشته دین حتمک اساسی ده بو نقطه ده تجلی ایدر و بو تجلیدرکه انسانلرک طریق علم و عملده قطع ایدم جکلی نامتناهی مسافه نیک و جیز بر پروژه سنی چیزمش بولنورکه اوده نامتناهی تحری اسبابدر . زیرا ارض ازلی وابدی اولو و برسه ایدی ساحه علمده تحری ایدم جکمز اسباب اوکا واریر ، طایانیورردی . فقط ارضی وبتون اجرام عالمی بر منشأ و برسبب ایله مسبوق اوله رق تصور ایتک مجبوریتنه دوشن بر فکر ایچون آرتق ساحه علم و معرفتی اوطار جنبه ایچنه صیقشدیرمق امکانش اولور . او یوکسه لیر ، یوکسلدیکه یوکسلمک لزومی حس ایدر . روحنه ابدیتلردن باشقه اطمئنان بخش ایدم جک بر عالم بوله ماز اولور . دین بر سوق لاهوتی ایله او ابدیتلره بر جمله ده اوچارکن علم و فن اونک سایه تنویرنده قدمه قدمه یووارلانه رق کیدر و هر یکی کشفنده محراب دین اوکنه کلوب بر سجده ایدر ، ینه یوله دوام ایلر . هر نه زمان علم بورولوب بر استاسیونده توقف ایتک ایسترسه دین قانعده سسله نیر : « لوکان البحر مداداً لکلمات ربی لفلد البحر قبل ان تنفد کلمات ربی ولو جنباً بمثلہ مددا » آیتنی اوقور ؛ ربکم کلماتی یازمق ایچون دکزلر مرکب اولسه ربکم کلماتی توکنمده دن اود دکزلر توکنه نیر ؛ آرقسندن بر اوقدر ده امداد کتیرسه ک ینه بویله ، نه دوریورسک قالق یورو ، دیر .

مرا در منزل جانان چه امن هیش چون هردم  
جرس فریاد میدارد که برنبدید محملها

بو حال ایله فصل تصور اولنورکه دین ، علمه ویرمش اولدینی تفکر و تحری اسباب قومانداسنی کیری آسون ؟ ینه فصل تصور اولنورکه علم نامتناهی حادثات ایچنده هر هانکی بر سبب حاث اوزرنده توقف ایدرک دینه قارشی عصیان ایتسون ؟ مادام که بوکون عالم و فن نامنه ارضکده بر منشائی بولندینی تصدیق اولنمشدر ، مادام که اوده منشائی بر طرز فنی ایله ایضاح ایتک ایچون جالیشلیور ؛ او حالده بو نقطه نظر دن دین و علم آره سنده منازعه و ضدیت دعواسنی ایلری ورمک جهالت و یا افترا دن باشقه نه ایله تفسیر اولنه بیلیر ؟

آرتق کمال اطمئنان ایله ادعا ایدرزکه ارضمزه منشأ تحریسنه چیقمق لزومی حس ایتمش اولان علم و فن دین اسلامک بو بایده کی ارشاداتنه مطاوعتدن باشقه بر چاره بوله مامشدر . او کشفیاتنده نه یه دس ترس اولورسه اونده توقف ایتمه مک شرطیله بتون مکتسباتنی اونک ساحه قبولنده قید ایتک حقی حائزدر . علم شاید بوندن ایلری کیتیم دعواسنه قالقشده جق اولورسه ایشته اوزمان دینه قارشی معارضه سوداسنه دوشمش اولور . محض حیات اولان علم و فقه بویله بر عطلالت اسناد ایتک ایله بهتاندن باشقه برشی اولماز .

بز شیمدی صدرالدین جلال بکه صورارز : علم و فن ارضه بر منشأ تحریسی لزومی دینک الی اوبدکدن صکره اونک منشأده و صورت تشککنده نه کی برحل قطعی بولمشده دین ایله معارضه یه باشلامش ؟ ارضک منشأ و صورت تشکلی حقننده بوکونه قادار قطعیته اقران ایتمه مش فلسفی بر قیچ نظریه دن باشقه نه واردر ؟ اگر مقصد بو نظریه لردن برنی علمک بر حقیقت ثابتسنی اولق اوزره ایلری سورمک ایسه بویله بر حکم عام و فک هنوز قطعیتنه راضی اولمیدینی بر حل اونک نامنه طاله قبول ایتدیرمک ایچون یالانچیلق ایتکدرکه بو نه دین راضی اولور ، نه ده علم . بویله بر نزاع علم ایله دینک دکل ، جهل ایله دینک و یا اخلاقه زلفله دینک نزاعیدر . جهالت و اخلاقه سزلقله مجاهده و منازعه ایتک ایسه دینک خصیصه ذاتیه سنی تشکیل ایدر .

منشأ و تشکل ارض حقننده بوکون قاله آله بیلله جک باشلیجه نظریه لر ، ده قارت ، قانت ، لاپلاس ، امیل بولو ، فای ، پوانکاره کی ضرب فلاسفه سنک نظریه لردن باشقه نه در ؟ عجب بو نظریه لر ، هیئت عمومی سنی اعتباریله قدم عالم نظریه سنک علینه بر اتفاق دکلیدر ؟ علم قرآندن بهره سنی اولیان و عمرنده علوم اصلیه اسلامیه دن بر کتاب اوقومامش بولنان کیمسه لر عجب بو نظریه لرک هانکی دعوالرنده نظریات دینه مزله بر تعارض بولمغه کندیسنده حق کورمشدر ؟ بز کرچه بوراده بو بویوک بحثی بتون وضوحیله آکلامغه قالقشده جق دکلز . فقط مختصر اولق اوزره قرآن عظیم الشاندن بر ایکی آیت اراده ایدرک محاکمه سنی ارباب عقولک درایتنه حواله ایتمکی ده وظیفه بیلورز .

قرآن عظیم الشان شویله دیور : ( اولمیرالذین کفروا ان السموات والارض کانتا رقیقاً ففتناهما وجعلنا من الماء کل شیء حی . افلا یؤمنون ) - سورة انبیا - « کافر لر کورمیلورلری که سموات ایله ارض بر برلرینه بتشیک ایدی ده بز اولری آیردق و هر ذی حیات اولان شیئی ده صودن خلق ایتدک . خالا ایمان ایتزلری ؟ » ای اهل انصاف دقت ایدیکنز ، بو آیته نظراً ارض ایله اجرام سماویه نیک هر بری تشککلرندن اول بر لرلردن غیر متمایز اوله رق بر اساسده منظوی دکلی ایشلر ؟ صوکره بو اساسک دخان حالنده اولدینی ده ( ثم اتوی الی السماء وهی دخان ) آیتندن مستبان اولیورمی ؟ شمدی سز بو اساسه ، بودخانه ماده ده بیکز ، اثر دیکز ، قارس دیکز ، جوهر دیکز ، هیولا دیکز ، اجزا دیکز ، نه دیرسه کز دیکز بو حقیقت تبدل ایدرمی ؟ دینک بزه اولان بو جیز افاده سینه عجب بوکون علم و فک ادعا ایتدیکی هانکی نظریه بر تعارض تشکیل ایده بیلیر ؟ بناء علیه صدرالدین جلال بکک ارضک منشأ و صورت تشکلی حقننده علم ایله دین آره سنده اعلان ایلک ایسته دیکی ضدیت آرتق بهتان وافترا دکله نه در ؟

بوراده شونی اخطار ایتک لازم کلیرکن قرن کریم بز ی بوموجز



و مجمل آیتله تحریر حقیقتہ سوق ایدرکن نقطۂ نظری اومادہ نیک حقیقت و خواص مفصلہ سنی اوکرتیم دکل، آنجق مهم بر نقطہ بی تثبیت ایله مکدر که اوده بوتشکلات ایچون اوله ساده بر ماده نیک موجودتی کافی اولدینی، بتون بوتشکلاتک بر قدرت بالغه و صنعت بدیمه صاحبی علم و حکیم، فعال لمایرید بر صانع اعظمک تأثیر قدرته احتیاجی بولندینی آکلائی و بالتبعه دیگر آیاده تفصیل اولدینی وجهله هبسنک خلق قانونه راجع اولسی لازم کلدیکی، حاصلی خالق کل ارلان بر حق تعالی یه ایمانک وجوبی کوسترمکدر. علم و فنک حقیقی وجهه مساعیسی ده بو طریق اوزرنده یورو مکدن باشقه نه اوله بیلیر؟ علمه تحریر حقیقت عشقیله صاریلانلر دکل، آنجق تحریر شهوت عزیمله قاتیلانلر در که متبادیاً علم و فنی بو وجهه سنندن تحویل ایتمه چالشیرلر.

صدرالدین جلال بک ینه اوچنجه ماده سنک بر فقره سنده دییور که : « دینک قانونی سوبلدیکی شیلره بر حقیقت محضه کی اینانق و اطاعت ایتمکدر. دین شبه و مناقشه قبول ایتمز. » عجبا علمک قانونی نه در؟ سوبلدیکی شیلره خیال باطلدر دییه اینانما مق و عصیان ایتمکیدر؟ بزکرمک علمک و کرک دینک قانونی، سوبلدیکری شیلری حقیقت اوله رق سوبیله مک اولدینغه قانمز. علم و دینک غایه سی انسانلری شبه و خیالاتدن قورتاروب حق و حقیقت، خیر و سعادت ایتصال ایتمکدر. علمک شبه و مناقشه بی قبول ایتمی، شبه بی ترویج ایتمک ایچون دکل، اونی سطوت تحقیق ایچنده بوغمق ایچوندر. یوقسه هر هانکی بر مسئله ده که شبه واردر، اوراده هنوز عام یوقدر. چونکه علم شبه بی آنق و هیچ اولمازسه یگمک دیمکدر. علم بویله اولدینی کی دین ده بویله در. شوفرک ایله که دین سوبلدیکی شینک هم حقیقت، هم ده خیر اولدینی تعهد ایدر. علم ایسه یالکز حقیقت اولسیله اکتفا ایدر. آنجق شونی اعتراف ایتلی بز که بودعوای ایدان سائر به تشمیل ایتمه حقمز یوقدر. بو خاصه بو قیمت آنجق دین حق اولان دین اسلامه مخصوصدر. زیرا دین اسلام بر دین علم در، ( ادع الی سبیل ربک بالحکمة والموعظة الحسنة ) دییه دین اسلام طالب، قارشی هر زمان حسن نیتله مناقشه بی قبول ایتمش وایده کلشدر. کرچه شبه ایله علم اجتماع ایتدیکی کی شبه ایله ایمان ده اجتماع ایده مز. فقط بونک بویله اولسی طریق دینده مناقشه نیک ممنوعیته دلالت ایتمز. صدرالدین جلال بک بوراده طریق ایله غایه بی قایشدر مشدر. اونک بو افاده سنه نظراً کندیسنک سوبلدیکی سوزلرده هیچ بر ادعای حقیقت بولندینی نتیجه سنه وارمق لازم کلیدور. دیمک او بتون سوزلری خلاف حقیقت دییه سوبیلور.

مع مافیه بز بوراده دینک منصوصات قطعیه سیله احکام اجتهدیه سنی

تفریق ایتمک مجبوریتنده بز. دین بزه ایکی نوع حقیقت بیلدیریور : برنجی نوعی اساس اعتقاد اتمزی تشکیل ایدن حقائق ازیه در که بونلر ماهیتلری اعتباریه تغیر و تبدلدن معرا اولدقلری ایچون هر زمان ثابتدرلر. دیگرلری حادثات روزمره ایله علاقه دار اولان حقایق در که دین بونلرک آنجق خطوط عمومیه لری چیزمش و سیر- خصوصیلری علمک حوزه اجتهدیه تودیع ایشدر. بناء علیه دینز احکام اجتهدیه ده طریق علمیه مناقشه بی و فقط حقیقتیه هیچ اولمازسه ظناً و اصل اولق ایچون مناقشه بی بروظیفه اوله رق تعلیم ایتمکدر. هر حالده بز دینز بزه تقلیددن زیاده تحقیق امر ایتمش و یالان اولدینی متیقن اولان سوزلری احتجاج قصدیه دیکله مکدن بیله منع ایله مشدر. (در مختار کتاب الحظر والاباحیه باقی) فقط عین زمانده حقیقت اولسی احتمال داختمده بولنان هر هانکی بر سوزی ده جف القلم انکار ایدیریور مک شمار حقانیت اولاماز، اونی دیکله و تحقیق ایت.

لکن نه غریبدر که عالمده اک زیاده خرافات ایله مشغول اولانلر دین موضوع بحث اولدینغه و خرافه، کله سنی فیلا تمقده تردد ایتیمورلر. حال بو که خرافات نامی آلتنده قید ایدیله بیله جک شیلرک هپسی اسلامیت نقطه نظرندن، دینه دکل، ادبیاته عائد شیلردر. رومانیک ادبیاتک هپسی همان همان بوقیلندندر، حتی بو اعتبار ایله اک کوزل شعرلر بر خرافه در. بونک ایچوندر که امام شافعی حضرتلری :

لولا الشعر بالعلماء یزری - لکنک الیوم اشعر من لیل

بیور مشلردر. شعر و ادبیات، موضوعی دیندن ده آلابیلیر، سائر شیلردن ده، بناء علیه قایا ویا ظریف رومانیک ادبیاتک محتوی اوله بیله جکی خرافاتی طوغریدن طوغری به دینه اسناد ایتمک هر حالده بر بهتندر. دین، علم دیندن اخذ اولنور، اونک مناسبی کتاب و سننک محکماتیدر. فقط جهله اونی بر اقریده فلان بابا ویا دده نیک دیوانندن تحریر ایدرمش، بوندن دین نهیه منسئول اولور؟ روحی تفسخ ایتمش انسانلر، بیلکلرندن باشقه برشی کوره مزلر و کوره مدکلری ایچوندر که کندیلری بتون حقایقک حاکمی و مقیاسی کی فرض ایدرلر. اونلر ایچون عقل کل، وجدان کل کندی سوبیلرندن عبارتدر. بونلر هر هانکی بر شینه، الارینک یتشمیدیکی کوردکاری زمان اوکا خرافه دامغاسی باصارلر.

بر چوق انسانلر کورورسکز که، علوم و فنونک مسائل عالی و معضله سنه خرافه دیرلر. بونکچون ریاضیات عالی بر چوق کیمسه لر نظرند بر خرافه در. بر انکلیز فیلسوفی « قطوع مخروطیه » سه. کیون قونیک، مباحثک تام ایکی سنه تطبیقاتسز یا شالیدینی و بونلره بر چوقلرینک خرافه و خیالات نظریله باقدینی سوبیله مشدر. حق یوقدر دکل، علم و فنی بالکمز منافع ذاتیه لری نقطه نظرله تعقیب ایدنلر



## دانس علی

مرحله مسئول بر آفت هائی آید.

آقام غزنی محرزندن اسمد محمود بك بر «مصاحبه» سنده «دانس خسته لنى اطرافنده كى مشاهده» لرىنى قيد ايدىيور. محرز بك : «استانبولده كيتدكه نهلكه سنى آرتيران، مزمنه شى بومرض مملكتىزدن چقان اجنىلرك براقدرلى صوك برخاطره در. فقط بوخاطره، بوقسب كندى بكون اودرجه ده حس ايتدىرمكده دركه بوندن تحفظ چاره لرىنى آزماق زمانى كمشدر، حق كمشدر بيله ...»

ديدكدن صوكره، ابكى دانس سالونندن بحث ايدىيور. هيچ مبالغه سز كوردكلرىنى عينا نقل ايدىيور. و «آرتىق بك اوغلنده، قاضى كوينده، بويوك آطه ده هر سوراق باشنده آچيلان دانس سالونلرىنك مملكتك اخلاق اجتماعيه سى اوزرينه ياپدىنى تاثيرلى بوراده مناقشه ايتمه حكيم ديور؛ بونك محاكمه سنى طوغرودن طوغرويه قارلره براقبور. محرز تصور ايتدىكى لوحه لرك بريسنى بك اوغلندن، ديكرىنى ده قاضى كويندن آليور. بك اوغلنده كى لوحه :

«بربرده ويريلن بربالو: صاغ ماصه ده اوج قادين ايله ابكى ارلك. قادينلر تا قولتوق آلترينه قدر آچىق اولان قارلرىنى قارشيلرنده كى اركلرك بويته صارمش، چيلاق كوكسلىنى باشلرينه دايامشله. دها بعض افعال وحركتلره بولويورل ... قارشى ماصه ده كى قافله نك وضعتى ده آشاغى يوقارى بويه ... برى يانده ماصه ده ابكى ارمنى كنجى ايله شارىق برروم قيزى آرمه صيره اركلرك اوزرينه آتيلور، بعض مناسبتىز مامله لره بولويورل ... اوصيره ده سالونده كى الكتريقر سونيور. جازبانده كوردوتويه باشلايور. برالكتريق پروژوكتورى آچيلور. طاشقين براحتراصله چيفتر دونمه يه باشلايور. دوداقلرك تمانسندن چقان سسلر سالونى طولدوريور ... يانده كى ماصه ده اوطوران ارمنيدن غيرى دانسه قالقمايان كيمسه قالمايور. بش دقيقه كچر كچم، آرقه دن برقىز كورونيور. باشنده كى باش اورتوسى وسياه مانتوسيله وبالخاصه قورقاق نظرلى ايله برتورك اولديغه شهبه اولمايان بوكنج قيز متردد آديملره يورويهرك ارمنينك يانه كليور. ارمنى فيلايور، فيزك الارمنى ياقالايور ووداقلرينه كوتوريور، اوزون اوزون اوپيور و صوكره : «بولسوار...» خاتم ائندى، بنى چوق بكتلك ...» ديور. قيز اطرافنى تجسس ايتكدن صوكره طانيدىنى برتورك كورونجه ارمنينك قولاغنه برشيلر سويليور، برلكده قالقيورل، پرده سى آچيلان دار وقاراكلى براوطيه كيرويورل. اوآنده اوطه نك قابوسنى برروس غارصونى قابيور، برروس ده نونجى اوله رقى براقيليور. دريندن قهقهه ل ايشيديله يه باشلايور ...»

محرز بك قاضى كوينده كى بارلردن، بالوردن آلايدىنى لوحه :

«ابكى سنه اول برصباح درت انكليز پوليسى اللرنده طبانجه لره محرزك اوطه سنه كيرويورل. محرزى آليورل. باغچه يه اينديرييورل. آينه برقازمه كورك وبره رك طوراعى قازديرمه يه باشلايورل. تام بوسيره ده روم قومشونك بو باغچه باقان نجره لى آچيلور. چيلاق بش اون كوكس وبش اون قفا آشاغى يه طوغرو صارقيور. وشدتلى برقهقه قويور. قومشوى مژه س اتخاذايدن انكليز پوليسلرندن برسى محرز ياقلاشيور، «شيمدى آكلاد كى؟» ديور و صوكره چكيلوب كيدييورل ... اولكى كيجه محرز بوقاينلرك، دها

بتون علوم وقونه بيله خيال نظريه باقارلرك بونلرك لمبير مخصوصى «سپتلك» در. جهانده دور دور ميدان آلان بوكى انسانلرك نظرنده دين و اخلاق نامنه بر قناعت تصور ايتك البته محالدر. لكن بونلرك قناعتسزلغندن، اخلاقسزلغندن، دينسزلكسندن، تولد ايدم جك اولان ضرر، بالذات علمه، دينه، اخلاقه دكل، بونلردن مسعود اوله بيله جك انسانيت ده عايندر. بونلر نروده برشى ييقيليور كوررلرسه اورايه ييقمق ايچون هجوم ايدرلر. اخلاق ييقيليور ديه بر فرياد دويدقلى زمان محافظه ومدافعه سنه شتاب ايدم جك رده اخلاقسز اولمه غيرت ايدرلر. بونلر ايچون ناموسسز ياشامق، ناموس ايله اولمكه مرجحدر. بيلمزلركه ناموسسزلك ياشايابيلمسى يته ناموسلير سايه سنده در. ناموسيله چاليشوب قازانانلر اولماسه ايدى، خرسزلر، اشقيالر چالوب صوباجق نه بوله بيليرلردى؟ بو مناسبتله صدرالدين جلال بكك «اخلاقه بشرى سائقله» بنى ده موضع بحث ايتك ايستردك، فقط بوايضاحاتمه لره اونك بوتون روحى ميدانه قويمش اولديغمزه قانع اولديغمزدن بوقدرله اكتفا ايدىيورل. كچه بو (بشرىلك) گله سنك كنجلر مزده برايده آل ماهيتنى آلان ياكلش برتلقيسى بولنديغى بيلويورل. بونى تلفظ ايدنلرك اكثريسى مفهومى حديله تصور ايدم بيلمكدن اوزاقددر. بوتعبير مهم اونلرك دماغنه فرانسه ده «انسانيت مذهبي» ياد ايديلن، فرانسر فرماصونلغندن انتقال ايتمش بركله دركه بونك خلاصه مالى انسانلرى انسانلره و آثار انسانيه طابدمر مقدر عبارتدر. بوراده اوقدر سويليم كه صدرالدين جلال بك بتون سوزلرىنى بوكله ده تلخيص ايدر كن اوست طرفنده ده موقراسىنى تشكيل ايتك ايچون ارضك منشأنى بيله بيلمك لازم كلديكنه دار اولان ادعاسيله بر تناقض ايچنده قالدېغندن خبردار اوله مامشدر. صدرالدين جلال بك اخلاق سائقلىنى يالكىز بشرى سائقله قصر ايتك ايستر كن اوزرنده ياشايدىنى ارضك، تنفس ايتدىكى هوانك، تنور ايتدىكى ضيآنك وبتون بونلره علاقه دار اولان مغوياتك كافه حقوقى سيلمك، انكار ايتك ايستر كى كورونيور.

فقط اونوتماق لازم كليركه كنديسى اوموزنده طائيان كرءارض بر مصنوع بشر دكلدر. اونك كنديسنه ويردىكى ارزاقك ايچنده غير بشرى اوقدر سونق واردركه بونلره قارشى كور اولان كوزلرك، كافراولان وجدانلرك اخلاق ايله مناسبتلى تصور اوله ماز. بشرى سائقلرك هپسى خودكامدر، هپسى جدالجيدر، اونلر دائما تعارض ايدر، نزاع ايلر. اخلاق ايسه بونلرى تعديل ايتك، انسانلره حضور ورفاه ايله سعادت تأمين ايله ملك ايچوندر. بوندن دولاييدر كه اخلاقك اك بيوك ضمايى، ايمان حقدر. حق ايله مجادله ايدنلرك اخلاق وارسه اخلاق سيئه دن عبارتدر. عالمده اخلاق سيئه طرفدارلرى نه قدر چوق اولورسه اولسون بز دائما اخلاق حسنه طرفدارى اولمده اصرار ايدم جكنز. چونكه نادراولمق الماس ايچون بزلت دكلدر، عادى طاشلراونى قيرمقله قيمت اكتساب ايدم مز.